

หนังสือใหม่

หลักเศรษฐศาสตร์

หลักเศรษฐศาสตร์

ดร. ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

ดร. ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

177.-

บริษัท วังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

Tel : 0-2472-3293-5 Fax : 0-2891-0742 Mobile : 08-8585-1521

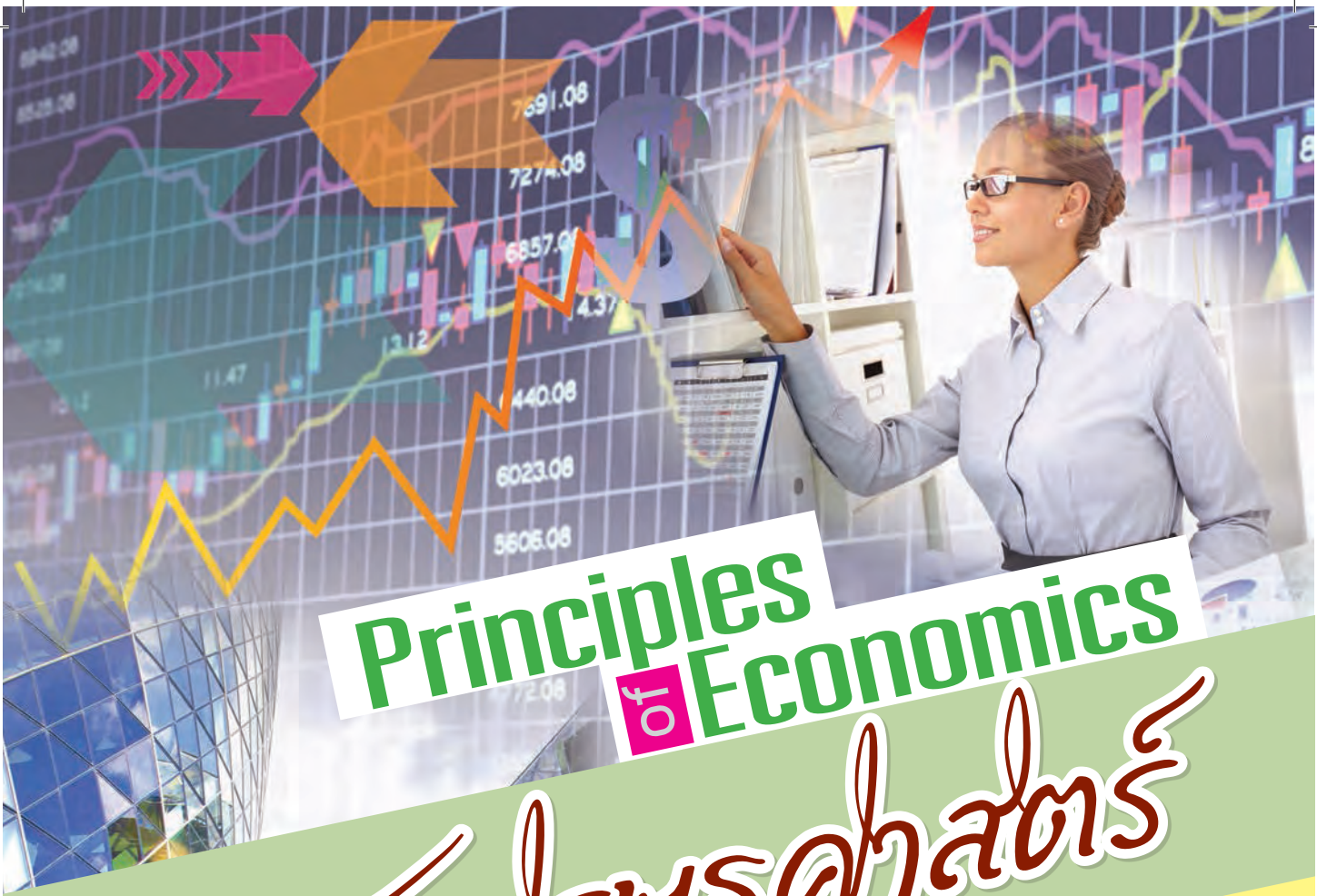
ID Line : wangaksorn Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

e-Mail : wangaksorn9@gmail.com www.wangaksorn.com

หลักเศรษฐศาสตร์
ISBN: 978-616-211-954-5

9 786162 119545

Principles of Economics

หลักเศรษฐศาสตร์

รหัสวิชา 30200-1001

ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน
หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2563
และใช้ได้กับหลักสูตรปริญญาตรี

เรียบเรียงโดย

ดร. ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา

ศ.บ. (เศรษฐศาสตร์),
พศ.ม. (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย),
ว.ม. (เศรษฐศาสตร์) Ph.D.

หลักเศรษฐศาสตร์

(Principles of Economics)

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปทางหลักเศรษฐศาสตร์ อุปสงค์ อุปทาน ภาวะดุลยภาพของตลาด พฤติกรรมผู้บริโภค การผลิต ตลาดในระบบเศรษฐกิจ รายได้ประชาชาติ การเงินการธนาคาร นโยบายการเงิน นโยบายการคลัง การค้าระหว่างประเทศ วัฏจักรเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย...

วัง อัก ขร

บริษัท วังอักษร จำกัด

69/3 ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

โทร. 0-2472-3293-5 โทรสาร 0-2891-0742 Mobile : 08-8585-1521

Facebook : สำนักพิมพ์ วังอักษร

e-Mail : wangaksorn9@gmail.com

<http://www.wangaksorn.com>

ID Line : @wangaksorn

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2563

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

โดยบริษัท วังอักษร จำกัด ห้ามนำส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปทำซ้ำ ตัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่ารูปแบบใด ๆ นอกจากได้รับอนุญาต

เป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าจากทางบริษัทฯ เท่านั้น

ชื่อและเครื่องหมายการค้าอื่น ๆ ที่อ้างอิงในหนังสือฉบับนี้

เป็นสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของแต่ละราย

โดยบริษัท วังอักษร จำกัด มิได้อ้างความเป็นเจ้าของแต่อย่างใด

คำนำ

วิชาหลักเศรษฐศาสตร์ รหัสวิชา 30200-1001 หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน กลุ่มพื้นฐานวิชาชีพ ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563** และใช้ได้กับหลักสูตรปริญญาตรี นำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย มีลำดับขั้นตอน มีภาพประกอบ และแบบฝึกหัดท้ายบท เพื่อให้นักศึกษาค้นคว้า และทำความเข้าใจเพิ่มเติม โดยผู้เขียนได้บริหารสาระการเรียนรู้แบ่งเป็น 16 บทเรียน และได้จัด แผนการจัดการเรียนรู้/แผนการสอน ที่มุ่งเน้นฐานสมรรถนะ (Competency Based) และการบูรณาการ (Integrated) ตรงตามจุดประสงค์ รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา ในแต่ละบทเรียน มุ่งให้ความสำคัญส่วนที่เป็นความรู้ ทฤษฎี หลักการ กระบวนการ และส่วนที่เป็นทักษะประสบการณ์ เร่งพัฒนาบทบาทของผู้เรียนเป็นผู้จัดการแสวงหาความรู้ (Explorer) เป็นผู้สอนตนเองได้ สร้างองค์ความรู้ใหม่ และบทบาทของผู้สอนเปลี่ยนจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้จัดการชี้แนะ (Teacher Roles) จัดสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อความสนใจ เรียนรู้ และเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ (Co-investigator) จัดห้องเรียนเป็นสถานที่ทำงานร่วมกัน (Learning Context) จัดกลุ่มเรียนรู้ให้รู้จักทำงานร่วมกัน (Grouping) ฝึกการยอมรับความคิดเห็นร่วมกัน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ โดยจะต้องมีความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ (Trust) และเห็นสิ่งอื่นดี เป็นคนดีทั้งกาย วาจา ใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ส่งเสริมสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification System) สอดคล้องตามมาตรฐานอาชีพ (Occupational Standard) สร้างภูมิคุ้มกันเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กำลังแรงงาน การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานระดับชาติ (National Benchmarking) และการวิเคราะห์หน้าที่การงาน (Functional Analysis) เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมทุกสาขาอาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่สนามการแข่งขันในประชาคมอาเซียน

หากหนังสือเล่มนี้เป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจ ผู้เขียนขอขอบด้วย ความระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้เขียนไว้ ณ โอกาสนี้

ดร. ก่อเกียรติ วีระโกศลพัฒนา

สารบัญ

บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์ 1

ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์	3
ประวัติความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์	6
ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ	9
ประเภทของวิชาเศรษฐศาสตร์	11
ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย	12
ข้อสมมุติในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	15
สาเหตุที่ทำให้ต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	16
ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์	18
ประโยชน์ที่ได้จากวิชาเศรษฐศาสตร์	19
ระบบเศรษฐกิจ (Economic System)	20
ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	23
การแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	24
วงจรเศรษฐกิจหรือกระแสการไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจ (Circular Flow)	25
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	28

บทที่ 2 อุปสงค์และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Demand and Elasticity of Demand) 30

ความหมายของอุปสงค์ (Demand)	32
ชนิดหรือประเภทของอุปสงค์	36
ตัวกำหนดอุปสงค์ (Demand Determinants)	43
ฟังก์ชันอุปสงค์ (Function Demand)	45
ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Elasticity of Demand)	47
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	64

บทที่ 3 อุปทานและความยืดหยุ่นของอุปทาน (Supply and Elasticity of Supply) 66

ความหมายของอุปทาน (Supply)	68
ลักษณะของเส้นอุปทานและกฎของอุปทาน	70
อุปทานส่วนบุคคลและอุปทานตลาด (Individual Supply and Market Supply)	71
ตารางอุปทานส่วนบุคคลและตารางอุปทานรวมหรืออุปทานตลาด	72
ปัจจัยหรือตัวกำหนดอุปทาน (Determinants of Supply)	73
ฟังก์ชันอุปทาน (Function Supply)	74
ความยืดหยุ่นของอุปทาน (Elasticity of Supply)	76
ประเภทความยืดหยุ่นของอุปทาน	76
การคำนวณค่าความยืดหยุ่นของอุปทาน	79
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	83

บทที่ 4 ดุลยภาพของตลาด (Market Equilibrium) 85

กลไกราคา (Price Mechanism)	87
กลไกราคาทำหน้าที่ปรับตัวให้ระดับราคาและปริมาณเข้าสู่ดุลยภาพ	88
การเปลี่ยนแปลงภาวะดุลยภาพของตลาด (Changes in Market Equilibrium)	89
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	97

บทที่ 5 การประยุกต์เรื่อง อุปสงค์ อุปทาน และความยืดหยุ่น 99

การกำหนดราคาขั้นต่ำ (Minimum Price)	101
การกำหนดราคาขั้นสูง (Maximum Price หรือ Price Ceiling)	105
การเก็บภาษีและภาระภาษี	108
ทฤษฎีใยแมงมุม (Cobweb Theorem)	115
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	117

บทที่ 6 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค 119

อรรถประโยชน์ (Utility)	121
ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory)	122
ข้อสังเกตเกี่ยวกับอรรถประโยชน์	123
การวัดอรรถประโยชน์	124
ประเภทของอรรถประโยชน์	124
ความสัมพันธ์ระหว่าง TU กับ MU	127
กฎว่าด้วยการลดน้อยถอยลงของ อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม (หรืออรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย) (Law of Diminishing Marginal Utility)	128
ดุลยภาพของผู้บริโภคหรือดุลยภาพของ การบริโภค (Consumer Equilibrium)	128
ทฤษฎีเส้นความพอใจเท่ากัน (Indifferent Curve Approach)	130
ลักษณะของเส้นความพอใจเท่ากัน	131
อัตราการทดแทนกันหน่วยสุดท้าย (Marginal Rate of Substitution หรือ MRS)	132
เส้นงบประมาณ (Budget Line) หรือเส้นราคา (Price Line)	134

การเคลื่อนย้ายของเส้นงบประมาณ (Shift in Budget Line)	134
ดุลยภาพของผู้บริโภคหรือดุลยภาพการบริโภค (Consumer Equilibrium)	136
การเปลี่ยนแปลงดุลยภาพของผู้บริโภค (Change in Consumer's Equilibrium)	137
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	139

บทที่ 7 ทฤษฎีการผลิต (Theory of Production) 141

ความหมายของการผลิตและปัจจัยการผลิต	143
ระยะเวลาการผลิต (Time Period)	145
ความสัมพันธ์ระหว่างการผลิต และต้นทุนการผลิต	146
ฟังก์ชันการผลิต (Production Function)	147
การวิเคราะห์การผลิตในระยะสั้น (Short-Run Production Analysis)	148
กฎว่าด้วยผลตอบแทนลดน้อยถอยลง (Law of Diminishing Returns)	152
การวิเคราะห์การผลิตในระยะยาว (Long-Run Production Analysis)	152
เส้นผลผลิตเท่ากัน	153
กฎว่าด้วยผลตอบแทนที่ได้จากการขยายขนาด การผลิต (Law of Returns to Scale)	156
การประหยัดและไม่ประหยัดต่อขนาด (Economics and Diseconomics of Scale)	159
อัตราการทดแทนทางเทคนิคหรืออัตรา หน่วยสุดท้ายของการทดแทนทางเทคนิค หรืออัตราการทดแทนทางเทคนิค หน่วยสุดท้าย (หรือส่วนเพิ่ม) (Marginal Rate of Technical Substitution : MRTS)	160

เส้นต้นทุนเท่ากัน	161
คุณภาพของผู้ผลิตในการผลิต	162
การสมปัจจัยการผลิตที่ทำให้เสียต้นทุนต่ำที่สุด	163
เส้นแนวขยายการผลิต (Expansion Path)	165
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	166

บทที่ 8 ต้นทุนการผลิตและรายรับจากการผลิต 168

ความหมายของต้นทุนการผลิต	170
ประเภทของต้นทุนการผลิต	170
ต้นทุนการผลิตในระยะสั้น	171
ลักษณะของเส้นต้นทุนและการเคลื่อนไหวของเส้นต้นทุนการผลิตในระยะสั้น	174
การเคลื่อนไหวของเส้นต้นทุนการผลิตในระยะสั้น	176
ต้นทุนการผลิตในระยะยาว	177
ความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนระยะยาวและต้นทุนระยะสั้น	179
รายรับจากการผลิต (Revenue)	179
ลักษณะของเส้นรายรับต่าง ๆ	181
กำไร (Profit Maximization)	183
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	187

บทที่ 9 การกำหนดราคาในตลาดต่าง ๆ 189

ความหมายของตลาด	191
ปัจจัยที่กำหนดโครงสร้างหรือลักษณะของตลาด	191
ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect Competition)	192
ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์	204

แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	221
-------------------------------	-----

บทที่ 10 รายได้ประชาชาติ (National Income) 223

ความหมายของรายได้ประชาชาติ	225
ความเป็นมาของรายได้ประชาชาติ	227
ความสำคัญและประโยชน์	228
ลักษณะของรายได้ประชาชาติ	
ประเภทต่าง ๆ	229
การคำนวณรายได้ประชาชาติ	231
ความหมายและคำศัพท์เกี่ยวกับรายได้ประชาชาติ	240
ประโยชน์ของการศึกษาตัวเลขรายได้ประชาชาติ	244
ข้อจำกัดบางประการของการศึกษาตัวเลขรายได้ประชาชาติ	246
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	248

บทที่ 11 การบริโภค การออม และการลงทุน (Consumption, Saving and Investment) 249

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการบริโภค (Income and Consumption Relationship)	252
ความโน้มเอียงของการบริโภคและการออม (Propensities to Consume and Save)	254
สมการการบริโภคและสมการการออม	257
กฎว่าด้วยการบริโภค	258

ปัจจัยกำหนดค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค (Income Determinants of Consumption Expenditure)	259
การเปลี่ยนแปลงจำนวนค่าใช้จ่ายในการบริโภค และการเปลี่ยนแปลงการบริโภค (Change in the Amount Consumed and Shift in Consumption)	260
การลงทุน (Investment)	261
ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุน กับรายได้ประชาชาติ	263
ปัจจัยกำหนดการลงทุน (Determinant of Investment)	264
การเปลี่ยนแปลงการลงทุน (Change in Investment)	266
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	269

บทที่ 12 **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเงิน** **และการธนาคาร 270**

วิวัฒนาการของเงิน	272
ความหมายของเงิน	273
หน้าที่ของเงิน (Functions of Money)	274
ลักษณะของเงินที่ดี	276
ค่าของเงิน (Value of Money)	277
ความหมายของปริมาณเงิน (Supply of Money หรือ Money Supply)	277
ความต้องการถือเงินหรืออุปสงค์ของเงิน (Demand for Money : M_d)	279
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของ ปริมาณเงิน	281
ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินกับ ความต้องการถือเงิน	282

บทบาทของเงิน	283
ความหมายของเงินเฟ้อ (Inflation)	285
สาเหตุของเงินเฟ้อ	287
ขนาดของเงินเฟ้อ	289
ความหมายของเงินฝืด (Deflation)	291
การแก้ไขปัญหาภาวะเงินเฟ้อและเงินฝืด	293
นโยบายการเงิน (Monetary Policy)	294
นโยบายการคลัง (Fiscal Policy)	298
ประวัติความเป็นมาของธนาคาร	298
ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Banks)	299
ธนาคารกลาง (Central Bank)	304
ความแตกต่างระหว่างธนาคารกลางกับ ธนาคารพาณิชย์	306
บทบาทและหน้าที่ของธนาคารเฉพาะด้าน และสถาบันการเงินอื่น ๆ	306
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	314

บทที่ 13 **การคลัง 315**

ความหมายของการคลัง	317
โครงสร้างรายรับของรัฐบาล	318
ภาษีอากร	319
เงินกู้หรือหนี้สาธารณะ (Public Debt)	324
เงินคงคลัง	326
รายจ่ายของรัฐบาล/รายจ่ายสาธารณะ (Government Expenditure/Public Expenditure)	326
งบประมาณแผ่นดิน	327
นโยบายการคลัง (Fiscal Policy)	329
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	332

บทที่ 14 การค้าระหว่างประเทศ (International Trade) 334

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ	336
ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ	337
ความแตกต่างของการค้าภายในประเทศและการค้าระหว่างประเทศ	338
ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ	339
นโยบายการค้าระหว่างประเทศ	344
ผลดีของการค้าระหว่างประเทศ	346
ความหมายของดุลการค้า (Balance of Trade)	347
ความหมายของดุลการชำระเงิน (Balance of Payment)	350
ดุลการชำระเงินของประเทศไทย	350
สาเหตุของการขาดดุลการค้าของประเทศไทยและแนวทางการแก้ไข	364
สาเหตุการขาดดุลการชำระเงินของประเทศไทยและแนวทางการแก้ไข	365
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	367

บทที่ 15 วัฏจักรเศรษฐกิจและการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจมหภาค 369

ความหมายของวัฏจักรเศรษฐกิจ	371
รายละเอียดของแต่ละช่วง	373
สาเหตุของการเกิดวัฏจักรเศรษฐกิจหรือวัฏจักรธุรกิจ	376
การแก้ไขวัฏจักรเศรษฐกิจหรือวัฏจักรธุรกิจ	376
ปัญหาเศรษฐกิจมหภาคและการแก้ไข	377
ลักษณะเศรษฐกิจที่พึงปรารถนา	381
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	383

บทที่ 16 การพัฒนาเศรษฐกิจ และการบูรณาการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (Economic Development and Sufficiency Economy) 385

ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development)	387
ความหมายของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth)	388
วัฏจักรแห่งความยากจน (Vicious Circles)	389
ความเป็นมาของการศึกษาทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ	390
ความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ	391
วิธีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ	392
ประเภทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ	393
การแบ่งกลุ่มประเทศตามแนวทาง การพัฒนาเศรษฐกิจ	394
ลักษณะของประเทศด้อยพัฒนา	395
การทำให้ประเทศพ้นจากการด้อยพัฒนา	396
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ของประเทศไทย	397
ทิศทางของการพัฒนาเศรษฐกิจไทย	398
การกระจายรายได้	399
มาตรการในการลดความไม่เท่าเทียมกัน ในการกระจายรายได้	402
จุดเปลี่ยนทิศทางของการพัฒนา เศรษฐกิจไทย	403
การบูรณาการหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	404
แบบทดสอบและกิจกรรมการฝึกทักษะ	412
คำศัพท์	414
บรรณานุกรม	423

บทที่

1

ความรู้ทั่วไปทาง เศรษฐศาสตร์

แนวคิด

เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการตัดสินใจเลือกหาหนทางที่จะใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตซึ่งมีอย่างจำกัด ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ให้เกิดประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคสูงสุด และเป็นธรรมแก่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ของสังคม

วิชาเศรษฐศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ จุลเศรษฐศาสตร์ หรือเศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) และมหเศรษฐศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics)

วิชาเศรษฐศาสตร์มีความสำคัญ คือ มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลและประชาชนของประเทศเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ช่วยให้ประเทศมีความมั่งคั่ง ร่ำรวย และมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศชาติ

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์
2. ประวัติความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์
3. ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ
4. ประเภทของวิชาเศรษฐศาสตร์
5. ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย

6. วิธีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
7. ข้อสมมุติในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
8. สาเหตุที่ทำให้ต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
9. ความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์
10. ประโยชน์ที่ได้รับจากวิชาเศรษฐศาสตร์
11. ระบบเศรษฐกิจ (Economic System)
12. ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
13. การแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
14. วงจรเศรษฐกิจหรือกระแสการไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจ (Circular Flow)

สมรรถนะประจำบท

1. สรุปความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์
2. นำความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์ไปใช้ในวิชาชีพ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์
2. บอกขอบข่ายของวิชาเศรษฐศาสตร์
3. สรุปโครงสร้างกิจกรรมทางเศรษฐศาสตร์
4. สรุปความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์
5. บอกความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ
6. ระบุประเภทของวิชาเศรษฐศาสตร์
7. บอกความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทย
8. สรุปวิธีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
9. ระบุสาเหตุที่ทำให้ต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์
10. บอกความสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์
11. บอกประโยชน์ที่ได้จากวิชาเศรษฐศาสตร์
12. ระบุประเภทของระบบเศรษฐกิจ
13. จำแนกปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
14. อภิปราย “วงจรเศรษฐกิจหรือกระแสการไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจ”

ความรู้ทั่วไปทาง เศรษฐศาสตร์

บทที่

1

ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์

คำว่า **เศรษฐศาสตร์** ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า *Economics* มาจากภาษากรีก *Oikonomia* หมายถึง ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการจัดการครอบครัว ซึ่งต่อมามีความหมายของเศรษฐศาสตร์ก็เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ขึ้นอยู่กับว่าจะมองสาระสำคัญของวิชานี้ไปในแง่สวัสดิการทางเศรษฐกิจของมนุษย์หรือการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งในที่นี่ขอสรุปความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์ที่มีปรมาจารย์ผู้รู้ได้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันมากมาย ดังนี้

ศาสตราจารย์อัลเฟรด มาร์แชลล์ (Alfred Marshall) ให้คำจำกัดความคำว่า **“วิชาเศรษฐศาสตร์”** ในหนังสือ Principles of Economics ว่า หมายถึง “วิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อดำรงชีพ ศึกษาว่ามนุษย์ได้รายได้มาอย่างไรและจะใช้จ่ายไปอย่างไร เพื่อการยังชีพให้ได้รับความสุขสมบูรณ์”

ศาสตราจารย์พอล เอ แซมมวลสัน (Paul A. Samuelson) ให้คำจำกัดความไว้ในหนังสือ Economics ว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการที่มนุษย์และสังคม เลือกใช้ทรัพยากรการผลิตที่มีอย่างจำกัด ซึ่งอาจนำทรัพยากรนี้ไปใช้ได้หลายอย่างในการผลิตสินค้าต่าง ๆ และจำหน่ายแจกสินค้าเหล่านั้นไปยังประชาชนทั่วไปและกลุ่มคนในสังคม เพื่อการบริโภคทั้งปัจจุบันและอนาคต” หรือหมายถึง “เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการกระทำของมนุษย์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อดำรงชีพ”

ไลออนเนล รอบบินส์ (Lionel Robbins) กล่าวว่า “เศรษฐศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อผลิตสินค้าและบริการในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

ศาสตราจารย์ปัจจัย บุนนาค และ รองศาสตราจารย์สมคิด แก้วสนธิ ได้ให้คำจำกัดความไว้ในหนังสือ **“จุลเศรษฐศาสตร์”** ว่า **“เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน หรือนำมาประกอบกันผลิตเป็นสินค้าด้วยความประหยัด เพื่อจำหน่ายจ่ายแจกไปบำบัดความต้องการของมนุษย์ในสังคม”**

ศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางเศรษฐศาสตร์ของไทยท่านหนึ่งได้กล่าวว่า **“เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงวิธีการที่ระบบเศรษฐกิจ ทำการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อบำบัดความต้องการของมนุษย์ และจำแนกแจกจ่ายสินค้าและบริการเหล่านั้นไปยังกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคม”**

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้นิยามของวิชาเศรษฐศาสตร์แตกต่างกันไปอีกมาก เช่น

- เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาถึงความมั่งคั่งร่ำรวย
- เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่จัดการเกี่ยวกับความสุขทางด้านวัตถุของมนุษย์
- เศรษฐศาสตร์ เป็นการศึกษาว่ามนุษย์จะจัดวางรูปแบบการผลิต และการบริโภคของเขาอย่างไร
- เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ในการดำรงชีวิต

สรุป **“เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการตัดสินใจเลือกหาหนทางที่จะใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในสังคมซึ่งมีอยู่มากมายไม่จำกัด ให้เกิดประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคสูงสุด และเป็นธรรมแก่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ของสังคม”**

จากความหมายของเศรษฐศาสตร์ข้างต้นมีคำสำคัญ (Key Words) อยู่ 5 คำ ดังนี้คือ

① ทางเลือก หรือ การเลือก (Choice) เกิดขึ้นเพราะทรัพยากรต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายทาง ความไม่สมดุลระหว่างความต้องการที่ไม่จำกัดกับทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่จำกัด ทำให้เราต้องเลือกใช้ทรัพยากรอันมีจำกัดไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือให้ความพอใจมากที่สุด

ดังนั้น การเลือกจึงเป็นหัวใจสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์ คือ สิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้ทรัพยากร สิ่งนั้นย่อมเกี่ยวข้องกับเศรษฐศาสตร์

② ทรัพยากรการผลิต (Productive Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่นำมาผลิตขึ้นเป็นสินค้าและบริการ เรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า **ปัจจัยการผลิต (Factors of Production)** แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ที่ดิน (Land) แรงงาน (Labor) เงิน (Capital) และผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

ที่ดิน (Land) ได้แก่ ที่ดินรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์น้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปริมาณน้ำฝนและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งต่างไปจากปัจจัยการผลิตอื่น ๆ คือ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ผลตอบแทนที่ได้รับจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตเหล่านี้ รวมเรียกว่า **ค่าเช่า (Rent)**

แรงงาน (Labor) เป็น **ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources)** ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ ความคิด แรงกายและแรงใจที่มนุษย์ทุ่มเทให้แก่การผลิตสินค้าและบริการ ผลตอบแทนที่รับจากการขายแรงงาน เรียกว่า **ค่าจ้าง (Wage)**

ทุน (Capital) คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ร่วมกับปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการ ทุนหรือสินค้าทุน (Capital Goods) ได้แก่ เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์การผลิตต่าง ๆ ทุนในทางเศรษฐศาสตร์จะหมายถึง สินค้าประเภททุน ซึ่งจัดเป็นทุนที่แท้จริง (Real Capital) โดยไม่นับเงินทุนซึ่งเป็นทุนที่เป็นตัวเงิน (Money Capital) เข้าไว้ในความหมายดังกล่าว ผลตอบแทนรวมเรียกว่า **ดอกเบี้ย (Interest)**

ผู้ประกอบการ (Entrepreneur) คือ ผู้ทำหน้าที่รวบรวมปัจจัยการผลิต 3 ประเภทที่กล่าวข้างต้น เพื่อทำการผลิตสินค้าและบริการและแจกจ่าย ผลตอบแทนจากการดำเนินการนี้เรียกว่า **กำไร (Profit)**

3 การมีอยู่จำกัด (Scarcity) เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกระดับสังคมและเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปในอนาคต ความจำกัดในที่นี้ หมายถึง มีไม่เพียงพอกับความต้องการของมนุษย์ในสังคม อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์นี้อาจจะไม่เกิดขึ้นหากมีการค้นพบวิทยาการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการเพิ่มทุนหรือสร้างทรัพยากรใหม่ทดแทนทรัพยากรเดิมที่หมดไป

4 สินค้าและบริการ (Goods and Services) เป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์เกิดจากการใช้ทรัพยากรการผลิตหรือปัจจัยการผลิต เป็นสิ่งที่มีอรรถประโยชน์ (Utility) มากกว่าศูนย์ สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์

5 ความต้องการที่ไม่จำกัด (Unlimited Wants) มนุษย์ปุถุชนโดยทั่วไปแล้วจะมีความต้องการที่ไม่จำกัดในสินค้าและบริการ จะไม่มีคำตอบว่า พอแล้ว ไม่เอาแล้ว ไม่ต้องการแล้ว ไม่ปรารถนาสิ่งใด ๆ อีกแล้ว มนุษย์เมื่อได้รับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเพียงพอแล้วก็จะมีความต้องการในสิ่งอื่นต่อไปเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด

ขอบข่ายของวิชาเศรษฐศาสตร์

เนื่องจากวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการที่มนุษย์พยายามนำเอาทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อบำบัดความต้องการอันไม่จำกัดให้เกิดประโยชน์และประหยัดที่สุด วิชาเศรษฐศาสตร์จึงเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ การผลิต (Production) การซื้อขายแลกเปลี่ยน (Exchange) การบริโภค (Consumption) และการจำหน่ายหรือกระจายผลผลิต (Distribution) ฯลฯ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในการทำมาหากิน ดังนั้น การศึกษาเรื่องใด ๆ ก็ตามที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ เรื่องเกี่ยวกับการทำมาหากินของมนุษย์รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการแก้ไข ย่อมอยู่ในขอบข่ายของวิชาเศรษฐศาสตร์ทั้งสิ้น

6

บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์

โครงสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภค การกระจาย ผลผลิต และการกระจายรายได้

1 การผลิต (Production) หมายถึง การนำปัจจัยการผลิตซึ่งมีอยู่จำกัดมาผ่านกระบวนการผลิต ซึ่งต้องอาศัยการผลิต การบริหาร การตัดสินใจเลือกวิธีการผลิตที่เหมาะสม เพื่อให้ต้นทุนการผลิตต่ำสุด ได้ผลผลิตหรือสินค้าตรงตามความต้องการของผู้บริโภค โดยทำให้ผู้บริโภคพอใจสูงสุด

2 การแลกเปลี่ยน (Exchange) หมายถึง การแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในสินค้าและบริการต่าง ๆ เดิมเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้ากับสินค้า (Barter System) ต่อมาใช้เงิน (Money) เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน ปัจจุบันมีการใช้สินเชื่อและเครดิตแทนเงินตรา เช่น เช็ค ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วแลกเงิน และบัตรเครดิตต่าง ๆ

3 การบริโภค (Consumption) หมายถึง การได้รับประโยชน์หรือความพอใจจากการซื้อสินค้าและบริการ เช่น การตรวจสอบสุขภาพ ดูหนัง ฟังเพลง การรับประทานอาหารในภัตตาคาร เป็นต้น

4 การกระจายผลผลิต (Distribution) หมายถึง การปันส่วนหรือการแจกจ่ายสินค้าและบริการให้ถึงมือผู้บริโภค โดยการนำออกมาวางขายหรือการสั่งซื้อทางสื่อต่าง ๆ รวมถึงระบบการขนส่ง การจัดส่ง

5 การกระจายรายได้ (Income Distribution) หมายถึง การปันรายได้ให้กับผู้ผลิตสินค้าและบริการรวมถึงเจ้าของปัจจัยการผลิตอย่างเป็นธรรม ในรูปของค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไรของเจ้าของปัจจัยการผลิตแต่ละประเภท

ประวัติความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์

แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยแทรกปะปนอยู่ในข้อเขียนและหนังสือสอนศาสนาของนักปราชญ์ในสมัยนั้น เช่น หลักปรัชญาของ **โสกราตีส (Socrates)** **เพลโต (Plato)** ฯลฯ แต่แนวความคิดดังกล่าวยังไม่ถือเป็นหลักหรือทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ จนกระทั่งช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 13 - 16 ซึ่งเป็นสมัยที่การค้าแถบยุโรปเจริญรุ่งเรืองมาก ได้เกิด **ลัทธิพาณิชย์นิยม (Mercantilism)** หรือพวกที่นิยมการทำการค้า นักพาณิชย์นิยมมีความเชื่อว่าประเทศจะมีความเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจก็ต่อเมื่อประเทศนั้น ๆ ส่งออกสินค้าเป็นมูลค่ามากกว่าการซื้อสินค้าเข้า โดยอาศัยอำนาจของรัฐบาลในการหาตลาดต่างประเทศ จึงเกิดการล่าอาณานิคมหรือเมืองขึ้น เพื่อที่จะส่งออกสินค้าของตนให้ได้

มากที่สุดไปยังประเทศที่เป็นเมืองขึ้นของตน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เศรษฐกิจของประเทศจะมั่งคั่งก็ต่อเมื่อประเทศนั้นมีดุลการค้าที่เกินดุล เพราะการที่ประเทศมีดุลการค้าเกินดุล ทำให้มีทองคำและเงินตราไหลเข้าประเทศมาก มีการจ้างงานภายในประเทศ เนื่องจากเมื่อประเทศมีปริมาณเงินหมุนเวียนมาก มีการซื้อขายมาก การค้าเจริญรุ่งเรืองส่งผลให้การผลิตเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ทำให้เกิดการว่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นในที่สุด ประชาชนจะมีความอยู่ดีกินดี เพราะมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ นักพาณิชย์นิยมยังมีความเชื่อว่าการที่ประเทศจะมั่งคั่งมีดุลการค้าที่เกินดุลนั้น รัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทในการแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการค้ากับต่างประเทศ กล่าวคือ รัฐจะต้องส่งเสริมให้มีการส่งออกให้มาก พร้อมทั้งให้มีการจำกัดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ รัฐจะเป็นผู้กำหนดนโยบายการค้าและนโยบายด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ โดยเอกชนเป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐ

กล่าวโดยสรุป แนวความคิดของลัทธิพาณิชย์นิยม

ไม่สนับสนุนแนวความคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเสรี เป็นลัทธิที่สนับสนุนให้รัฐบาลมีบทบาทในการควบคุมและแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยพยายามทำให้ประเทศมีดุลการค้าที่เกินดุลมาก ๆ แล้วเศรษฐกิจของประเทศจะมั่งคั่ง ประชาชนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 18 **อดัม สมิธ (Adam Smith)** ศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยกลาสโกว์ แกนนำของเศรษฐศาสตร์ **สำนักคลาสสิก (Classical School)** ได้เขียนหนังสือชื่อ *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* หรือที่นิยมเรียกสั้น ๆ ว่า ***The Wealth of Nations*** ในปี ค.ศ. 1776 นับได้ว่าเป็นตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเล่มหนึ่งของโลกซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้ **อดัม สมิธ** ได้รับการยอมรับ และยกย่องให้เป็น **บิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์** แนวคิดหลักของสำนักคลาสสิก สนับสนุน **ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (Laissez Faire)** จำกัดบทบาทของรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจ โดยมีความเชื่อว่า ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมจะทำให้ประเทศพัฒนาไปได้ด้วยดี เศรษฐกิจของประเทศจะมีความมั่งคั่งก็ต่อเมื่อรัฐบาลแทรกแซงหรือมีบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้น้อยที่สุด (ไม่แทรกแซงเลยดีที่สุด) รัฐบาลมีหน้าที่เพียงอำนวยความสะดวก รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและป้องกันประเทศ ปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

รูปที่ 1.1 อดัม สมิธ
(Adam Smith)

รูปที่ 1.2 โทมัส อาร์ มัลทัส
(Thomas R. Malthus)

อย่างเสรี นั่นคือ สมธิ เชื่อในพลังงานของกลไกตลาด (ราคา) ที่เขาเรียกว่า **มือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand)** นอกจากอดัม สมิธแล้ว นักเศรษฐศาสตร์ในกลุ่มของคลาสสิก ยังมี โทมัส อาร์ มัลทัส (Thomas R. Multhus) เดวิด ริคาร์โด (David Ricardo) จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill)

หลังจากยุคของสำนักคลาสสิกก็เป็นยุคของ **สำนักนีโอคลาสสิก (Neoclassical School)** ซึ่งเป็นสำนักเศรษฐศาสตร์ที่ก่อตัวและพัฒนาขึ้นในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 แนวคิดหลักของสำนักนีโอคลาสสิก ส่วนมากสืบทอดหรือดัดแปลงแก้ไขมาจากแนวคิดของสำนักคลาสสิก โดยสรุปว่าการแข่งขันอย่างเสรีจะเป็นแรงผลักดันให้เศรษฐกิจมีความมั่งคั่ง ซึ่งเป็นการสนับสนุนแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีเช่นเดียวกับสำนักคลาสสิก นอกจากนั้น ยังเน้นให้เห็นว่าการมีทรัพยากรจำนวนจำกัดทำให้ผู้บริโภคต้องพยายามเลือกบริโภคสินค้าหรือบริการเพื่อให้ได้รับความพอใจสูงสุด ในขณะที่

รูปที่ 1.3 อัลเฟรด มาร์แชล
(Alfred Marshall)

รูปที่ 1.4 จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์
(John Maynard Keynes)

ผู้ผลิตจะต้องตัดสินใจเลือกวิธีการผลิตที่ทำให้เสียต้นทุนต่ำที่สุด หรือให้ได้กำไรสูงสุด นั่นคือ แต่ละฝ่ายจะต้องพยายามใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและประหยัดที่สุด นักเศรษฐศาสตร์ที่เป็นผู้วางรากฐานแนวคิดที่สำคัญของสำนักนีโอคลาสสิก คือ อัลเฟรด มาร์แชล (Alfred Marshall) ลีออน วอลราส (Leon Walras) วิลเฟรโด พาเรโต (Vilfredo Pareto) ฯลฯ

นอกจากนี้ นักเศรษฐศาสตร์ของสำนักคลาสสิกและนีโอคลาสสิกต่างมีความเชื่อว่าอุปทานจะเป็นตัวสร้างอุปสงค์ (Supply Creates Its Own Demand) แนวความคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า **กฎของเซย์ (Say's Law)** ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ อุปทานจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์ กล่าวคือ ไม่ว่าผู้ผลิตจะผลิตสินค้าหรือบริการอะไรออกมาก็จะมีผู้ซื้ออยู่ตลอดเวลา จะไม่เกิดภาวะสินค้าล้นตลาด ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือเกิดการว่างงาน ซึ่งต่อมาแนวความคิดนี้ไม่ตรงกับความเป็นจริง ในปี ค.ศ. 1930 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง เกิดปัญหาการว่างงานจำนวนมาก ซึ่งกฎของเซย์ไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้

ในขณะนั้น จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) แกนนำของแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์ (Keynesian Economics) ได้เขียนหนังสือชื่อ The General Theory of Employment, Interest and Money ซึ่งถือว่าเป็นตำราเศรษฐศาสตร์มหภาคเล่มแรกของโลกใน ค.ศ. 1936

เพื่ออธิบายถึงสาเหตุของภาวะสินค้าล้นตลาด เศรษฐกิจตกต่ำและการว่างงานจำนวนมาก ตลอดจนวิธีการแก้ไข นับเป็นครั้งแรกของวงการเศรษฐศาสตร์ที่ได้มีการศึกษาเศรษฐศาสตร์โดยรวมของทั้งระบบเศรษฐกิจหรือของทั้งประเทศ เคนส์มีความเชื่อว่าแนวความคิดที่ถูกต้อง คือ อุปสงค์จะเป็นตัวกำหนดอุปทาน ซึ่งตรงข้ามกับกฎของเชย์ โดยอุปสงค์และอุปทานดังกล่าวเป็นตัวมวลรวมของทั้งประเทศ เคนส์อธิบายว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ คือ การที่ระบบเศรษฐกิจมีอุปสงค์มวลรวมน้อยเกินไป วิธีแก้ไข คือ การเพิ่มอุปสงค์มวลรวมของระบบเศรษฐกิจโดยใช้นโยบายการเงินการคลัง จะเห็นได้ว่า เคนส์เป็นนักเศรษฐศาสตร์คนแรกของโลกที่กล่าวถึงหรือให้ความสนใจกับเศรษฐกิจมวลรวม อันเป็นมูลเหตุที่ทำให้มีการแยกศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ออกเป็น 2 ภาค คือ ภาคเศรษฐกิจส่วนย่อย ซึ่งเรียกว่า **“เศรษฐศาสตร์จุลภาค”** และภาคเศรษฐกิจส่วนรวม ซึ่งเรียกว่า **“เศรษฐศาสตร์มหภาค”** และเคนส์ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาของวิชาเศรษฐศาสตร์มหภาค

ความสัมพันธ์ของวิชาเศรษฐศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ

เนื่องจากวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของสังคมศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ทางด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษย์สูงสุด ดังนั้น วิชาเศรษฐศาสตร์จึงมีขอบข่ายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ในสังคมมนุษย์ เช่น การศึกษา การบริหารธุรกิจ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ สถิติ จิตวิทยา ฯลฯ สามารถสรุปได้ดังนี้

1 เศรษฐศาสตร์กับการศึกษา เศรษฐศาสตร์มีความสัมพันธ์อย่างมากกับการศึกษาในแง่ที่ว่าการศึกษามีส่วนช่วยให้เข้าใจปัญหาเศรษฐกิจว่าเป็นอย่างไร ในทำนองเดียวกันเศรษฐศาสตร์มีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาของชาติให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทางด้านการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่ประชากรของประเทศ ดังนั้น เศรษฐศาสตร์กับการศึกษาจึงมีส่วนเกื้อกูลซึ่งกันและกันในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศ

2 เศรษฐศาสตร์กับการบริหารธุรกิจ เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจ ตั้งแต่หน่วยที่เล็กที่สุดจนถึงหน่วยที่ใหญ่ที่สุดในเรื่องเกี่ยวกับการผลิต การบริโภค การจำแนกแจกจ่าย การแลกเปลี่ยน ตลอดจนสถาบันที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ส่วนการบริหารธุรกิจนั้นจะศึกษาเกี่ยวกับหน่วยธุรกิจว่าควรจะบริหารงานอย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพสูงสุด ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชาทั้งสอง สามารถสรุปได้ว่า วิชาการบริหารธุรกิจเป็นการนำเอาหน่วยงานย่อยหน่วยหนึ่งของระบบเศรษฐกิจมาศึกษา โดยมีเป้าหมายเช่นเดียวกับการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ คือ การบริหารงานเพื่อใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

3 เศรษฐศาสตร์กับรัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์มีความสัมพันธ์กับวิชารัฐศาสตร์ เดิมเศรษฐศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของรัฐศาสตร์ ดังจะเห็นได้ว่า วิชาเศรษฐศาสตร์ในสมัยก่อนเคยเรียกว่า **วิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy)**

แต่หลังจาก อัดัม สมิธ เขียนหนังสือ “An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations” ในปี ค.ศ. 1776 ซึ่งเป็นหนังสือเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของโลก จึงได้แยกวิชาเศรษฐศาสตร์ออกจากรัฐศาสตร์ เพราะพฤติกรรมทางเศรษฐศาสตร์บางอย่างไม่สามารถอธิบายด้วยกฎเกณฑ์ในทางเศรษฐศาสตร์ได้เสมอ เนื่องจากมีปัจจัยทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้การตัดสินใจทำอะไรลงไปไม่เป็นไปตามหลักเศรษฐศาสตร์ แต่เกิดจากอิทธิพลและความนึกคิดของนักการเมืองบางคนที่ไม่ได้คำนึงถึงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ตรงกันข้ามนักการเมืองบางคนอาจใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ช่วยในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสร้างความเป็นธรรมและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อันจะส่งผลต่อการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคมประเทศต่อไป

รูปที่ 1.5 หนังสือเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของโลก

4 เศรษฐศาสตร์กับนิติศาสตร์ การออกกฎหมายบางอย่างเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เช่น กฎหมายสงวนอาชีพบางอย่างให้คนในชาติของตน กฎหมายภาษีอากร กฎหมายการค้า กฎหมายส่งเสริมการลงทุน แม้แต่การกำหนดอาณาเขตไมล์ทะเลระหว่างประเทศก็มีส่วนกระทบถึงการดำเนินการทางเศรษฐกิจของประเทศที่เกี่ยวข้อง การตรากฎหมายต้องคำนึงถึงสถานะทางเศรษฐกิจว่าจะมีผลกระทบต่อประชาชนมากน้อยเพียงใด ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นวิชาที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับวิชาเศรษฐศาสตร์

5 เศรษฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์ การอาศัยเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาช่วยอธิบายหรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน หรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่สนใจให้นักเศรษฐศาสตร์ระลึกว่า เมื่อมีเหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้นจะมีผลต่อเหตุการณ์อื่นตามมาเพื่อจะได้เตรียมรับเหตุการณ์นั้นได้ดียิ่งขึ้น

6 เศรษฐศาสตร์กับภูมิศาสตร์ การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ต้องเกี่ยวข้องกับทรัพยากร ดิน ฟ้า อากาศ ตลอดจนที่ตั้งของหน่วยเศรษฐกิจหรือของประเทศต่าง ๆ ดังนั้น ความรู้ทางภูมิศาสตร์จึงสามารถช่วยให้นักเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์เรื่องต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศ และแหล่งทรัพยากรทางเศรษฐกิจ

7 เศรษฐศาสตร์กับจิตวิทยา เนื่องจากวิชาเศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้น ความรู้ในด้านจิตวิทยาจึงมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์ เพราะต่างก็ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ ตัวอย่างการจะอธิบายปรากฏการณ์บางอย่างเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ เช่น การเลือกบริโภคสินค้าของผู้ซื้อ ถ้ามีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาของมนุษย์

ย่อมช่วยให้เข้าใจการกระทำบางอย่างของมนุษย์ได้ ในขณะที่เดียวกันนักจิตวิทยาอาจนำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ได้

8 เศรษฐศาสตร์กับคณิตศาสตร์และสถิติ สาขาหนึ่งของวิชาเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษากันอยู่ในปัจจุบัน คือ การศึกษาเศรษฐศาสตร์เชิงปริมาณ ซึ่งเป็นวิชาที่ต้องอาศัยคณิตศาสตร์และสถิติเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจต่าง ๆ หรือเพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจเหล่านั้น

9 เศรษฐศาสตร์กับจริยศาสตร์ เนื่องจากศาสนามีอิทธิพลเหนือการกระทำของมนุษย์มานานแล้ว บทบัญญัติของทุกศาสนาล้วนแต่สอนให้บุคคลมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มิให้เอารัดเอาเปรียบกัน สอนให้มนุษย์ละเว้นความโลภ ถ้ามองในแง่จริยศาสตร์จะเห็นว่าศาสนาประณามการเอารัดเอาเปรียบกัน สอนให้คนละเว้นความโลภ ถ้ามองในแง่เศรษฐศาสตร์นั้นศาสนาประณามการเอารัดเอาเปรียบกันในการค้าขาย เช่น การค้ากำไรเกินควร การปลอมแปลงสินค้า การให้กู้ยืมโดยเรียกดอกเบี้ยสูง ๆ ซึ่งเป็นวิธีการทำนาบนหลังคนแบบหนึ่ง และเป็นผลเสียแก่เศรษฐกิจส่วนรวม

บางกรณี เศรษฐศาสตร์ก็มีอิทธิพลเหนือศาสนา จากเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ทำให้ศาสนาต้องคล้อยตาม สมัยโบราณยังไม่มีเครื่องเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพ เพราะคนยังไม่รู้จักวิธีการเลี้ยงสัตว์ดีพอ ถ้าไม่หาทางสงวนเนื้อสัตว์ไว้ ไม่นานจำนวนสัตว์ก็จะน้อยลงและหมดไป ศาสนาจึงได้ตราบทบัญญัติเรื่องการรับประทานเนื้อสัตว์ไว้ เช่น ศาสนาคริสต์ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ในวันศุกร์ ให้รับประทานเนื้อปลาแทน เพราะปลามีมากในทะเล หรือศาสนาพุทธในประเทศจีนให้คนกินเจตเนื้อสัตว์ เป็นต้น ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ศาสนามีส่วนแก้ปัญหาเมื่อเกิดความจำเป็นทางเศรษฐกิจขึ้น

กล่าวโดยสรุป เศรษฐศาสตร์มิใช่วิชาโดดเดี่ยว ผู้ที่จะศึกษาเศรษฐศาสตร์ได้ดีและสามารถนำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไปใช้ให้เกิดผล จำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจศาสตร์อื่น ๆ ที่อยู่เคียงข้างเศรษฐศาสตร์ด้วย เราไม่สามารถศึกษาศาสตร์ทุกแขนงได้โดยละเอียดเพราะเกินความสามารถของบุคคลแต่ละคนได้ จึงมีการแยกศาสตร์ต่าง ๆ ไปศึกษาเป็นแขนง ๆ ไป ในทำนองเดียวกัน ผู้ศึกษาศาสตร์ทุกแขนงก็จะได้ประโยชน์อย่างมาก หากได้ศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่ตนศึกษา

ประเภทของวิชาเศรษฐศาสตร์

วิชาเศรษฐศาสตร์แต่ละประเภทมีลักษณะและส่วนประกอบที่ต่างกัน นักเศรษฐศาสตร์จึงแบ่งการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1 จุลเศรษฐศาสตร์ หรือ **เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics)** คำว่า **จุล (Micro)** แปลว่า **เล็ก (Small)** ดังนั้น เศรษฐศาสตร์จุลภาคจึงเป็นการศึกษาพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ